

120 let kontrole mlečnosti v Sloveniji

POMEMBNEJŠI MEJNIKI V RAZVOJU KONTROLE PRIREJE MLEKA IN MESA

1904 V Mariboru je bilo ustanovljeno »Prvo štajersko kontrolno društvo za mlečnost krav«, ki je uvedlo prvo kontrolo mlečnosti v takratni monarhiji

1905 V Sekah nad Škofjo Loko je bila ustanovljena prva živilorejska zadruga na Kranjskem, ki je leta 1906 uvedla kontrolo prireje mleka ter pričela z analizami mleka

Med leti 1918 in 1941

- Razvoj selekcijskih društev
- Vodenje rodovniških knjig
- Siritve kontrole prireje mleka
- Selekcija posameznih pasem na mlečnost
- Ocenjevanje in premiranje potomstva
- Organizacija prvih selekcijskih zvez za posamezne pasme

1938

- 6 pasemskih zvez je združevalo 142 lokalnih društev
- Določitev pasemskih rajonov

Čas socialistične Jugoslavije

- Delo selekcijskih in živilorejskih organizacij je bilo prekinjeno in zastavljeno po doktrini socialističnega družbenega reda
- Veliko dobrih plemenskih živali je šlo v zakol, rejsko delo na selekciji živine je zamrlo
- Zadrugi odseki so uvajali kontrolo prireje ter odbiro in nakup bikov za plemenitev
- Izvajala se je kontrola prireje mleka, postopoma so uvajali kontrolo na vsebnost maščob
- Osnovno kontrolo so izvajali kontrolorji kmetijskih zadrug in kontrolorji v družbenih govedorejskih posevstvih
- Letni laktacijski zaključki do leta 1957

1947 Začetek osemnemanja govedi

1952 Razdobljeno delo na kontroli in selekciji kot tudi strokovno vodenje kontrole prireje in selekcije v živiloreji je prevzel Kmetijski inštitut Slovenije

1952 Kmetijski inštitut Slovenije je izdal navodila za izvajanje kontrole po metodi A. Pravila so bila usklajena s pravili Evropskega komiteja za kontrolo proizvodnje živali pri FAO

1952–1953 Opravljeno je bilo prvo pregledovanje potomk in potomcev posameznih bikov po drugi svetovni vojni

1953 Imenovana Republiška komisija za letne pregleda bikov in določitev njihove namembnosti v osemnemanjskih središčih

1955 Uvoz prvih krav črno-bele pasme iz Danske za kočevska posestva 4. – 11. 9. 1955 Prva republiška razstava živine v Ljubljani

1957 Izračun mlečnosti v standardni laktaciji (305 dni), dobe med telitvama (DMT), poporodnega premora (PP) in persistenčnih indeksov

1958 Ustanovitev Živilorejskega veterinarskega zavoda: Murska Sobota, Ptuj, Celje in Kranj, Kmetijsko veterinarskega zavoda Nova Gorica in Kmetijskega zavoda Ljubljana

1965 Uvedba premije za prirejo mleka na družbenih posevstvih

1966 Uvedba premije za prirejo mleka za zasebne rejce, ki so bili vključeni v kontrolo prireje

1966 Uvedba metode B kontrole prireje mleka in navodil za izvajanje (metodo priznal tudi Mednarodni komite za kontrolo proizvodnje)

1960–1970

- Vključevanje Slovenije v evropske organizacije rejcev rjave in lisaste pasme
- Začetek izvajanja progenega testa
- Začetek izvajanja direktnega testa
- Začetek ocenjevanja plemenskih vrednosti (PV)
- Uvedba načrtnega osemnemanja bikovskih mater
- Prva vzrejalšča mladih bikov (Nova Gorica, Murska Sobota)

1967 Ustanovljena Raziskovalna postaja Rodica

1971

- Ustanovljena Živilorejska poslovna skupnost (ŽPS), ki je vključevala pasemske komisije in odbor za govedorejo ter financirala izvajanje strokovnega in raziskovalnega dela v živiloreji
- ŽPS ustanovi Govedorejsko službo Slovenije (GSS) s sedežem na Kmetijskem inštitutu Slovenije
- GSS je povezovala vse izvajalce strokovnega dela v govedoreji in rejce združene v odboru za govedorejo in pasemskih komisijah pri ŽPS, kasneje, po osamosvojitvi, pasemske zveze in društva

1975 Ustanovljen Oddelek za živilorejo (sedaj Oddelek za zootehniko) Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani v okviru katerega so organizirali raziskovalno razvojno skupino za govedorejo

1978 Sprejet zakon o ukrepih v živiloreji, ki je povezal vse do takrat izdelane programe selekcije

1984 Razvoj AP-kontrole na BF Oddeleku za živilorejo, z mesečnim obveščanjem rejcev o rezultatih prireje mleka

1986 Slovenija še v času nekdanje Jugoslavije postane polnopravna članica ICAR in INTERBULL

1986 Krava SI 616069 s posestva Poljčice prva v Sloveniji priredi 100.000 kg mleka v življenjski prireji

Po osamosvojitvi Slovenije (od leta 1991 dalje)

- Prenos osnovne službe iz kmetijskih zadrug in podjetij na območje živilorejske in kmetijske zavode
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano prevzame financiranje javne službe v živiloreji

1991–1992 Ustanavljanje pasemskih rejskih organizacij

1992 Reorganizacija GSS, v vodenje se vključijo pasemske rejske organizacije, ki prevzamejo naloge strokovnih komisij za posamezne pasme

1992 Uvedba analize mleka na vsebnost beljakovin

1996

- Govedorejska služba Slovenije zaprosi Mednarodni komite za kontrolo prireje živali (ICAR) za dodelitev tako imenovanega suhega žiga QOUD SCRIPTUM EST MANET, s katerim je bilo Govedorejski službi Slovenije dano priznanje, da se s svojim delom izenčuje z delom evropskih govedorejskih dežel

- **26. 6. 1996** je Slovenija prejela pravico uporabe suhega žiga ICAR z vsebino QOUD SCRIPTUM EST MANET, s katerim je bilo Govedorejski službi Slovenije dano priznanje, da se s svojim delom izenčuje z delom evropskih govedorejskih dežel

- Začetek kontrole prireje mesnih pasem in evidence mesnih rej in živali za prirejo mesa
- Pričetek štetja somatskih celic v mleku

1998 Vzpostavitev Centralne podatkovne zbirke Govedo (CPZ GOVEDO) na Kmetijskem inštitutu Slovenije

2000 Ustanovitev Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), ki združuje območne kmetijske gozdarske zavode, ki izvajajo javno službo kontrole ter selekcije v živiloreji

2002 Zakon o živiloreji

2003 Določanje vsebnosti sečnine v mleku

2004 Uvedba metode AT4 kontrole prireje in navodil za izvajanje

2005 Priznani rejski organizaciji Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Govedorejsko združenje Slovenije

2006 Nameščen prvi avtomatski molzni sistem v Sloveniji (molzni robot)

2010 Pridobitev certifikatov ICAR za področja: identifikacija in registracija govedi, kontrola prireje mleka in mesa ter analitika mleka

2010 Priznane rejske organizacije: Zveza društev rejcev govedi lisaste pasme Slovenije, Zveza rejcev govedi rjave pasme Slovenije, Društvo rejcev govedi črno-bele pasme, Društvo rejcev govedi za meso Slovenije, Združenje rejcev avtohtonega cikastega goveda v Sloveniji

2015 Določanje vsebnosti beta hidroksi butirata (BHB) v mleku

2021 Uvedba metode B pri kontroli prireje mesa

2024 Ponovna obnovitev ICAR certifikatov

